

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2023 m. sausio 12 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Valstybės pagalba – SESV 107 straipsnio 1 dalis – Nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos viešajam operatoriui nustatyta pareiga vykdyti įsigijimus iš atsinaujinančios energijos gamintojų didesne nei rinkos kaina – Dalies aptariamą pagalbą neišmokėjimas – Prašymas skirti kompensaciją, kurią šie gamintojai pateikė kitai viešosios valdžios institucijai nei ta, kuri iš principo privalo, kaip nustatyta tuose nacionalinės teisės aktuose, išmokėti tą pagalbą ir kurios biudžetas skirtas tik jos pačios veiklai užtikrinti – Nauja pagalba – Pareiga pranešti – *De minimis* pagalba – Reglamentas (ES) Nr. 1407/2013 – 5 straipsnio 2 dalis – Sumavimas – Atsižvelgimas į referenciniu laikotarpiu jau gautas pagalbos sumas pagal tuos nacionalinės teisės aktus“

Sujungtose bylose C-702/20 ir C-17/21

dėl *Augstākā tiesa (Senāts)* (Aukščiausiasis Teismas, Latvija) 2020 m. gruodžio 18 d. ir 2021 m. sausio 7 d. sprendimais, kuriuos Teisingumo Teismas gavo atitinkamai 2020 m. gruodžio 22 d. ir 2021 m. sausio 11 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktą dviejų prašymų priimti prejudicinį sprendimą byloje

„DOBELES HES“ SIA (C-702/20)

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (C-17/21),

dalyvaujant

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija,

Ekonomikas ministrija,

Finanšu ministrija,

„GM“ SIA,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurių sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotojas L. Bay Larsen, kolegijų pirmininkės A. Prechal, K. Jürimäe, L. S. Rossi, M. L. Arastey Sahún, teisėjai M. Ilešič, J.-C. Bonichot (pranešėjas), N. Piçarra, I. Jarukaitis, A. Kumin, N. Jääskinen, N. Wahl, M. Gavalec ir O. Spineanu-Matei,

* Proceso kalba: latvių.

generalinis advokatas A. Rantos,

posėdžio sekretorius C. Di Bella, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2022 m. kovo 29 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- SIA DOBELES HES ir SIA GM, atstovaujamų J. Vaits,
- *Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija*, atstovaujamos E. Bergmane, I. Birziņš, J. Miķelsons ir A. Ozola,
- Latvijos vyriausybės, atstovaujamos E. Bārdiņš, J. Davidoviča, I. Hūna ir K. Pommere,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller, A. Hoesch ir R. Kanitz,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos M. J. Ruiz Sánchez,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos K. Bulterman ir A. M. de Ree,
- Europos Komisijos, atstovaujamos A. Bouchagiar, G. Braga da Cruz, I. Naglis ir I. Rubene,

susipažinęs su 2022 m. birželio 14 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl SESV 107 straipsnio 1 dalies, SESV 108 straipsnio 3 dalies, 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 1407/2013 dėl [SESV] 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (OL L 352, 2013, p. 1) ir 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamento (ES) 2015/1589, nustatančio išsamias [SESV] 108 straipsnio taikymo taisykles (OL L 248, 2015, p. 9), išaiškinimo.
- 2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant atitinkamai „DOBELES HES“ SIA ir „GM“ SIA (toliau kartu – pareiškėjos pagrindinėje byloje) ir *Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija* (Viešųjų paslaugų reguliavimo komisija, Latvija, toliau – reguliavimo institucija) ginčą dėl patvirtintos skirstymo bendrovės perkamos elektros energijos kainos pernelyg mažo tarifo nustatymo laikotarpiu nuo 2006 m. kovo 1 d. iki 2007 m. lapkričio 30 d. DOBELES HES atveju ir laikotarpiu nuo 2006 m. kovo 1 d. iki 2008 m. rugsėjo 30 d. GM atveju.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Stojimo sutartis ir stojimo aktas

- 3 2003 m. balandžio 16 d. Latvija pasirašė Belgijos Karalystės, Danijos Karalystės, Vokietijos Federacinės Respublikos, Graikijos Respublikos, Ispanijos Karalystės, Prancūzijos Respublikos, Airijos, Italijos Respublikos, Didžiosios Liuksemburgo Hercogystės, Nyderlandų Karalystės, Austrijos Respublikos, Portugalijos Respublikos, Suomijos Respublikos, Švedijos Karalystės, Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Jungtinės Karalystės (Europos Sąjungos valstybės narės) ir Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos sutartį dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo į Europos Sąjungą (OL L 236, 2003, p. 17); ši sutartis įsigaliojo 2004 m. gegužės 1 d. (toliau – Stojimo sutartis).
- 4 Pagal Stojimo sutarties 1 straipsnio 2 dalį priėmimo sąlygos ir dėl šio priėmimo reikalingos Sutarčių, kuriomis grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomosios pataisos yra nustatytos prie šios Sutarties pridedamame Akte dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo sąlygų ir Sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų (OL L 236, 2003, p. 33; toliau – Stojimo aktas).
- 5 Stojimo akto 22 straipsnyje, kuris dėl tos pačios priežasties kaip ir kitos jo nuostatos yra Stojimo sutarties dalis, numatyta, kad šio akto IV priede išvardytos priemonės taikomos tame priede nustatytais sąlygomis.
- 6 Stojimo akto IV priedo 3 skyriaus 1 dalyje nustatyta:
„Šios pagalbos schemos ir individuali pagalba, taikyta naujosiose valstybėse narėse iki įstojimo dienos ir toliau taikoma po tos dienos, nuo įstojimo dienos laikoma esama pagalba pagal [SESV] 108 straipsnio 1 dalį:
a) pagalbos priemonės, taikytos iki 1994 m. gruodžio 10 d.;
b) pagalbos priemonės, išvardintos šio priedo priedėlyje;
c) pagalbos priemonės, kurias naujosios valstybės narės valstybės pagalbos kontrolės institucija tikrino ir pripažino atitinkančiomis *acquis* iki įstojimo dienos, ir dėl kurių Komisija pagal 2 punkte nustatytą procedūrą nepareiškė prieštaravimo rimtai abejodama priemonės suderinamumu su bendrąja rinka.“

Visos po įstojimo dienos taikomos priemonės, kurios reiškia valstybės pagalbą ir kurios neatitinka pirmiau išdėstytų sąlygų, taikant 108 straipsnio 3 dalį nuo įstojimo dienos laikomos nauja pagalba.“

- 7 Stojimo akto IV priedo 3 skyriaus 2 dalyje nustatyta tvarka taikoma tais atvejais, kai nauja valstybė narė nori, kad Komisija pagalbą išnagrinėtų laikydamosi šio skyriaus 1 dalies c punkte nurodytos procedūros, pagal kurią numatyta, kad tokiu atveju ji reguliariai bendrauja su ta institucija. To skyriaus 3 dalyje nustatyta, kad bet koks Komisijos sprendimas pareikšti prieštaravimus dėl priemonės, kaip ji suprantama pagal to paties skyriaus 1 dalies c punktą, prilyginamas sprendimui pradėti formalią tyrimo procedūrą, kaip tai suprantama pagal 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 659/1999, nustatantį išsamias [SESV 108] straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, 1999, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 339).

Reglamentas Nr. 1407/2013

- 8 Reglamento Nr. 1407/2013 3 straipsnyje „*De minimis* pagalba“ numatyta:

„1. Pagalbos priemonės, kurios atitinka šiame reglamente nustatytas sąlygas, nėra laikomos atitinkančiomis visus [SESV] 107 straipsnio 1 dalies kriterijus ir todėl joms netaikomas [SESV] 108 straipsnio 3 dalyje numatytas pranešimo reikalavimas.

2. Bendra vienai įmonei suteiktos *de minimis* pagalbos suma kiekvienoje valstybėje narėje neviršija 200000 [eurų] bet kurį trejų finansinių metų laikotarpį.

<...>“

- 9 To reglamento 5 straipsnio 2 dalis suformuluota taip:

„*De minimis* pagalba nesumuojama su valstybės pagalba, skiriama toms pačioms tinkamoms finansuoti sąnaudoms, arba su valstybės pagalba, susijusia su ta pačia rizikos finansų priemone, jeigu dėl tokio pagalbos sumavimo būtų viršytas bendrosios išimties reglamente arba Komisijos priimtame sprendime nustatytas didžiausias atitinkamas pagalbos intensyvumas arba kiekvienu atveju atskirai nustatyta pagalbos suma. *De minimis* pagalba, kuri nėra teikiama arba priskiriama konkrečioms tinkamoms finansuoti sąnaudoms, gali būti sumuojama su kita valstybės pagalba, suteikta pagal bendrosios išimties reglamentą arba Komisijos priimtą sprendimą.“

- 10 Aptariamo reglamento 7 straipsnio „Pereinamojo laikotarpio nuostatos“ 1 dalyje nustatyta:

„Šis reglamentas taikomas iki jo įsigaliojimo suteiktai pagalbai, jei ta pagalba atitinka šiame reglamente nustatytas sąlygas. Tų sąlygų neatitinkančią pagalbą Komisija vertins pagal atitinkamas pagrindų taisykles, gaires, komunikatus ir pranešimus.“

Reglamentas Nr. 2015/1589

- 11 Reglamento Nr. 2015/1589 1 straipsnyje nustatyta:

„Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) pagalba – bet kuri priemonė, atitinkanti SESV 107 straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus;
- b) esama pagalba:

- i) nedarant poveikio akto dėl Austrijos [Respublikos], Suomijos [Respublikos] ir Švedijos [Karalystės] stojimo [sąlygų] [ir Sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų (OL 241, 1994, p. 21 ir OL L 1, 1995, p. 1)] 144 ir 172 straipsniams, [Stojimo akto] IV priedo 3 skyriui ir priedėliui, akto dėl Bulgarijos [Respublikos] ir Rumunijos stojimo [į Europos Sąjungą] [sąlygų] [ir Sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų (OL L 157, 2005, p. 203)] V priedo 2 skyriui ir 3 skyriaus b punktui bei priedėliui ir akto dėl Kroatijos [Respublikos] stojimo [sąlygų] [ir Europos Sąjungos sutarties, Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo bei Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties pritaikomųjų pataisų (OL L 112, 2012, p. 21)] IV priedo 2 skyriui ir 3 skyriaus b punktui bei priedėliui, visa pagalba, kuri buvo iki [SESV] įsigaliojimo atitinkamoje valstybėje narėje, t. y. pagalbos schemos ir individuali pagalba, kuri buvo skirta iki [SESV] įsigaliojimo atitinkamose valstybėse narėse ir tebėra taikoma po jo;
 - ii) patvirtinta pagalba, t. y. Komisijos arba [Europos Sąjungos] Tarybos patvirtintos pagalbos sistemos ir individuali pagalba;
 - iii) pagalba, kuri laikoma patvirtinta pagal Reglamento (EB) Nr. 659/1999 4 straipsnio 6 dalį arba šio reglamento 4 straipsnio 6 dalį arba prieš Reglamento (EB) Nr. 659/1999 priėmimą, bet pagal jame nustatytą tvarką;
 - iv) pagalba, kuri pagal šio reglamento 17 straipsnį yra laikoma esama pagalba;
 - v) pagalba, kuri yra esama pagalba, nes galima nustatyti, ar jos patvirtinimo metu tai nebuvo pagalba, o tokia ji tapo vėliau dėl vidaus rinkos vystymosi, ir nebuvo atitinkamos valstybės narės pakeista. Jeigu pagal Sąjungos teisės aktus liberalizavus veiklą tam tikros priemonės tampa pagalba, po nustatytos liberalizavimo datos esama pagalba jos nebelaikomos;
- c) nauja pagalba – visa pagalba, t. y. pagalbos sistemos ir individuali pagalba, kuri nėra egzistuojanti pagalba, įskaitant egzistuojančios pagalbos pakeitimus;

<...>“

- 12 To reglamento 2 straipsnis „Pranešimas apie naujos pagalbos skyrimą“ suformuluotas taip:
1. Suinteresuotoji valstybė narė, išskyrus tuos atvejus, kai pagal SESV 109 straipsnį priimtuose reglamentuose ir kitose atitinkamose SESV nuostatose yra numatyta kitaip, iš anksto praneša Komisijai apie bet kuriuos planus skirti naują pagalbą. Gavusi pranešimą, Komisija apie tai iš karto informuoja suinteresuotąją valstybę narę.
 2. Savo pranešime suinteresuotoji valstybė narė pateikia visą reikiamą informaciją, kad Komisija pagal 4 ir 9 straipsnius <...> galėtų priimti sprendimą.“
- 13 Reglamento 3 straipsnyje „Sustabdymo sąlyga“ numatyta:
- „Pagalba, apie kurią reikia pranešti pagal 2 straipsnio 1 dalį, neskiriama tol, kol Komisija nepriima tokią pagalbą patvirtinančio sprendimo, arba kol nelaikoma, kad Komisija tokį sprendimą priėmė.“
- 14 To paties reglamento 17 straipsnyje „Pagalbos išieškojimo senaties terminas“ nustatyta:
- „1. Komisijos įgaliojimams išieškoti pagalbą taikomas dešimties metų senaties terminas.
 2. Senaties terminas prasideda tą dieną, kai gavėjui priteisiama neteisėta pagalba kaip individuali pagalba arba pagal atitinkamą pagalbos sistemą. Bet kuri su neteisėta pagalba susijusi priemonė, kurios imasi Komisija arba jos prašymu veikianti valstybė narė, nutraukia senaties terminą. Po

kiekvieno senaties termino nutraukimo laikas skaičiuojamas iš naujo. Senaties terminas sustabdomas, kol Komisijos sprendimas nagrinėjamas Europos Sąjungos Teisingumo Teisme.

3. Bet kuri pagalba, kuriai taikomas senaties terminas yra pasibaigęs, yra laikoma esama pagalba.“

Latvijos teisė

- 15 Nuo 2001 m. birželio 1 d. iki 2005 m. birželio 7 d. galiojusios 1998 m. rugsėjo 3 d. *Genergētikas likums* (Energetikos įstatymas) (*Latvijas Vēstnesis*, 1998, Nr. 273) redakcijos (*Latvijas Vēstnesis*, Nr. 83, 2001) 40 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Patvirtinta elektros energijos paskirstymo bendrovė aštuonerius metus nuo atitinkamos elektrinės eksploatacijos pradžios perka mažųjų hidroelektrinių, kurios yra patvirtinimo zonoje ir kurių pajėgumas neviršija dviejų megavatų, taip pat, jei tos elektrinės ir jų įrenginiai pradėti eksploatuoti iki 2003 m. sausio 1 d., pagamintą perteklinę elektros energiją, kai tų elektrinių nuosavi poreikiai yra patenkinti ir laikydamosi nacionalinių elektros energijos kokybės parametrų, už kainą, atitinkančią dvigubą vidutinį elektros energijos pardavimo tarifą. Vėliau tokio pirkimo kainą nustatys reguliavimo institucija.“

- 16 Nuo 2005 m. birželio 8 d. iki 2014 m. gruodžio 31 d. galiojusios 2005 m. gegužės 5 d. *Elektroenerģijas tirģus likums* (Elektros energijos rinkos įstatymas) (*Latvijas Vēstnesis*, 2005, Nr. 82) redakcijos 30 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Gamintojai, kurie elektros energijai gaminti naudoja atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir kurie savo veiklą pradėjo iki šio įstatymo įsigaliojimo, parduoda elektros energiją viešajam operatoriui, laikydamiesi šio įstatymo įsigaliojimo metu jiems taikytų sąlygų dėl veikimo būdo, tiekimo terminų ir kainų.“

- 17 Nuo 2005 m. birželio 8 d. iki 2008 m. gegužės 14 d. galiojusios to įstatymo redakcijos 30 straipsnio 3 dalyje numatyta:

„Viešasis operatorius veda atskirus nupirkto elektros energijos kiekio ir kainų registrus, laikydamasis šios nuostatos 1 ir 2 dalyse nustatytos tvarkos. Šio pirkimo kainą apmoka visi galutiniai elektros energijos vartotojai Latvijoje proporcingai jų suvartojamai elektros energijai, kai dalis elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, perkama iš viešojo operatoriaus arba kai kompensuojamos jo patirtos išlaidos.“

- 18 2000 m. spalio 19 d. *Likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem“* (Viešųjų paslaugų reguliavimo institucijų įstatymas) (*Latvijas Vēstnesis*, Nr. 394, 2000) 29 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Reguliavimo institucijos veikla finansuojama iš pajamų, gautų surinkus valstybės rinkliavą už viešųjų paslaugų reguliavimą (toliau – valstybės rinkliava), ir iš mokėjimų už reguliavimo institucijos teikiamas paslaugas, numatytų kitose įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatose.“

- 19 To įstatymo 30 straipsnyje nustatyta:

„1. Kad būtų užtikrintas viešųjų paslaugų reguliavimas, visi viešųjų paslaugų teikėjai reguliuojamuose sektoriuose moka valstybės rinkliavą.“

2. Valstybės rinkliava reguliuojamuose sektoriuose pervedama į valstybės biudžetą ir įskaitoma į reguliavimo institucijos sąskaitą valstybės išde. Reguluojamuose sektoriuose mokama valstybės rinkliava skirta tik šios institucijos veiklai užtikrinti.“

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

- 20 Pareiškėjos pagrindinėje byloje eksploatuoja hidroelektrines ir taip gamina elektros energiją iš atsinaujinančių energijos šaltinių.
- 21 Iki 2005 m. birželio 7 d. Energetikos įstatymo 40 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta, kad elektros energijos gamintojai tam tikromis sąlygomis turėjo teisę parduoti elektros energijos perteklių patvirtintai elektros energijos skirstymo įmonei už kainą, kuri yra du kartus didesnė už vidutinį elektros energijos pardavimo tarifą.
- 22 Ši nuostata buvo taikoma pareiškėjoms pagrindinėje byloje.
- 23 Vidutinį elektros energijos tarifą nustatė reguliavimo institucija, kuri yra nepriklausoma viešosios teisės reglamentuojama įstaiga, įsteigta viešųjų paslaugų reguliavimo institucijų įstatymu. Ši reguliavimo institucija turi atskirą juridinio asmens statusą, veikia savarankiškai ir valdo savo biudžetą, kuris tvirtinamas teisėkūros priemonėmis.
- 24 Nuo 2005 m. birželio 8 d. galiojusios redakcijos Elektros energijos rinkos įstatymu buvo pakeista elektros energijos gamintojų pagaminto elektros energijos pertekliaus pardavimo padidintu tarifu tvarka. Vis dėlto šio įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje buvo numatyta, kad elektros energijos iš atsinaujinančių energijos šaltinių gamintojai, kurie tuo metu jau buvo pradėję veiklą, išsaugojo teisę pasinaudoti ankstesnėmis sąlygomis, ypač kiek tai susiję su kainomis.
- 25 Reguliavimo institucija šią nuostatą aiškino taip, kad ja šiems gamintojams užfiksuojamas 2005 m. birželio 7 d. galiojusio dydžio vidutinis elektros energijos pardavimo tarifas, todėl ji nustojo perskaičiuoti tą tarifą. Taigi nuo 2005 m. birželio 8 d. pareiškėjos pagrindinėje byloje pardavė gamybos perteklių už dvigubai didesnę kainą nei tuo metu galiojęs vidutinis elektros energijos pardavimo tarifas, nes reguliavimo institucija nuo šios datos neperskaičiavo to tarifo.
- 26 Vis dėlto 2010 m. sausio 20 d. *Latvijas Republikas Satversmes tiesa* (Konstitucinis Teismas, Latvija) nusprendė, kad Elektros energijos rinkos įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje vartojama sąvoka „kaina“ turi būti suprantama kaip kainų nustatymo mechanizmas, o ne fiksuota kaina, ir kad aiškinimas, jog įsigaliojus Elektros energijos rinkos įstatymui reguliavimo institucija nebeturėjo kompetencijos nustatyti vidutinio elektros energijos pardavimo tarifo, yra klaidingas.
- 27 Pareiškėjos pagrindinėje byloje pareikalavo, kad reguliavimo institucija atlygintų „žalą“ ir kompensuotų nuostolius, patirtus dėl to, kad nuo 2005 m. birželio 8 d. nebuvo nustatytas aptariamasis tarifas. Nurodoma žala atitinka skirtumą tarp kainos, kurią viešasis operatorius sumokėjo pareiškėjoms pagrindinėje byloje, ir kainos, už kurią jis iš jų būtų turėjęs pirkti elektros energiją, jei vidutinis elektros energijos pardavimo tarifas būtų buvęs teisingai nustatytas laikotarpiu nuo 2006 m. kovo 1 d. iki 2007 m. lapkričio 30 d. DOBELES HES atveju ir nuo 2006 m. kovo 1 d. iki 2008 m. rugsėjo 30 d. GM atveju.

- 28 Reguliavimo institucijai atsisakius sumokėti atitinkamas sumas, 2011 m. pareiškėjos pagrindinėje byloje kreipėsi į administracinę teisimą. 2019 m. gegužės 31 d. ir 2019 m. liepos 10 d. sprendimais *Administratīvā apgabaltiesa* (Apygardos administracinis teismas, Latvija) iš dalies patenkino DOBELES HES ir GM prašymus ir nurodė reguliavimo institucijai sumokėti joms atitinkamai 3406,63 euro ir 662,26 euro. Vis dėlto nusprendęs, kad tai yra valstybės pagalbos išmokėjimas, *Administratīvā apgabaltiesa* (Apygardos administracinis teismas) nurodė, kad šios sumos gali būti išmokėtos, jeigu Komisija priėmė arba laikoma priėmusia sprendimą, kuriuo patvirtinta tokia pagalba. Vykstant procesui jis iš tiesų paprašė Komisijos nuomonės dėl SESV 107 ir 108 straipsnių taikymo; ji šiuo klausimu buvo priimta 2018 m. gruodžio 12 d.
- 29 Reguliavimo institucija dėl šių sprendimų pateikė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Būtent tokiomis aplinkybėmis *Augstākā tiesa (Senāts)* (Aukščiausiasis Teismas, Latvija) nusprendė sustabdyti abiejų pagrindinių bylų nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos abiejose bylose vienodai suformuluotus prejudicinius klausimus:
- „1. Ar viešojo operatoriaus pareiga pirkti elektros energiją didesne nei rinkos kaina iš atsinaujinančiuosius energijos išteklius elektros energijos gamybai naudojančių gamintojų, atsižvelgiant į galutiniam vartotojui nustatytą pareigą mokėti proporcingai už suvartotą elektros energiją, laikytina valstybės įsikišimu ar valstybinių išteklių panaudojimu, kaip tai suprantama pagal [SESV] 107 straipsnio 1 dalį?
 2. Ar sąvoką „elektros energijos rinkos liberalizavimas“ reikia aiškinti taip, kad rinka liberalizuota tuomet, kai yra tam tikrų laisvosios prekybos elementų, pavyzdžiui, kai viešasis operatorius sudaro sutartis su kitų valstybių narių tiekėjais? Ar galima laikyti, kad elektros energijos rinkos liberalizavimas prasideda tuomet, kai teisės aktais daliai elektros energijos vartotojų (pavyzdžiui, prie perdavimo sistemos prisijungusiems elektros energijos vartotojams ar prie skirstymo sistemos prisijungusiems komerciniams elektros energijos vartotojams) suteikiama teisė keisti elektros energijos tiekėją? Kokią reikšmę Latvijos elektros energijos rinkos teisės aktų raida turi vertinant elektros energijos gamintojams suteiktą pagalbą, atsižvelgiant į [SESV] 107 straipsnio 1 dalį (atsakant į pirmąjį klausimą), visų pirma iki 2007 m. buvusi padėtis?
 3. Jeigu iš atsakymo į pirmąjį ir antrąjį klausimus būtų matyti, kad elektros energijos gamintojams suteikta pagalba nėra valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal [SESV] 107 straipsnio 1 dalį, ar tai, kad pareiškėja šiuo metu veikia liberalizuotoje elektros energijos rinkoje ir kompensacijos sumokėjimas jai suteiktą pranašumą prieš kitus atitinkamoje rinkoje veikiančius ūkio subjektus, reiškia, kad žalos atlyginimas laikytinas valstybės pagalba pagal [SESV] 107 straipsnio 1 dalį?
 4. Jei iš atsakymo į pirmąjį ir antrąjį klausimus būtų matyti, kad elektros energijos gamintojams suteikta pagalba yra valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal [SESV] 107 straipsnio 1 dalį, ar vykdant šioje nuostatoje numatytą valstybės pagalbos kontrolę reikia manyti, kad pareiškėjos prašymas atlyginti žalą, patirtą dėl nevisiško reikalavimų, norint pasinaudoti teisės aktuose nustatyta teise gauti didesnę kainą už pagamintą elektros energiją, įvykdymo, yra naujos valstybės pagalbos prašymas, ar prašymas sumokėti anksčiau negautą valstybės pagalbos dalį?

5. Jei į ketvirtąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta taip, kad prašymas atlyginti žalą, atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, laikytinas prašymu sumokėti anksčiau negautą valstybės pagalbos dalį, ar pagal [SESV] 107 straipsnio 1 dalį tai reiškia, kad šiuo metu, sprendžiant dėl šios valstybės pagalbos sumokėjimo, reikia išnagrinėti dabartinę rinkos padėtį ir vadovautis dabar galiojančiais teisės aktais (įskaitant galiojančius apribojimus, skirtus pernelyg didelių kompensacijų mokėjimui išvengti)?
6. Ar aiškinant [SESV] 107 straipsnio 1 dalį yra svarbu tai, kad vėjo elektrinės, skirtingai nuo hidroelektrinių, anksčiau gavo visą pagalbą?
7. Ar aiškinant [SESV] 107 straipsnio 1 dalį yra svarbu tai, kad kompensacija šiuo metu mokama tik daliai hidroelektrinių, gavusių ne visą pagalbą?
8. Ar Reglamento Nr. 1407/2013 <...> 3 straipsnio 2 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip: kadangi nagrinėjamu atveju ginčijama pagalba neviršija *de minimis* pagalbos ribų, reikia pripažinti, kad ši pagalba atitinka *de minimis* pagalbai nustatytus kriterijus? Ar Reglamento Nr. 1407/2013 5 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad nagrinėjamu atveju, atsižvelgiant į [2017 m. balandžio 24 d.] Komisijos sprendime SA.43140 – Parama energijai iš atsinaujinančių šaltinių ir kogeneracijai Latvijoje (NN/2015) (OL C 176, 2017, p. 2)] įtvirtintas sąlygas, kuriomis siekiama išvengti pernelyg didelių kompensacijų mokėjimo, patirtos žalos atlyginimo pripažinimas *de minimis* pagalba lemtų neleistiną šios pagalbos sumavimą?
9. Jeigu būtų pripažinta, kad valstybės pagalba šiuo atveju buvo suteikta ar sumokėta, ar Reglamento [2015/1589] 1 straipsnio b ir c punktus reikia aiškinti taip, kad aplinkybės, kaip antai nagrinėjamos šioje byloje, reiškia naują, o ne esamą valstybės pagalbą?
10. Jeigu į devintąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar, siekiant įvertinti, ar pareiškėjos padėtis atitinka esamos pagalbos, kaip tai suprantama pagal Reglamento 2015/1589 1 straipsnio b punkto iv papunktį, atvejį, nustatant senaties termino, kaip tai suprantama pagal Reglamento 2015/1589 17 straipsnio 2 dalį, pradžią reikia atsižvelgti tik į faktinio pagalbos sumokėjimo datą?
11. Jeigu būtų pripažinta, kad valstybės pagalba yra suteikta ar sumokėta, ar [SESV] 108 straipsnio 3 dalį, Reglamento 2015/1589 2 straipsnio 1 dalį ir 3 straipsnį reikia aiškinti taip, kad pranešimo apie valstybės pagalbą procedūra, kaip antai nagrinėjama šioje byloje, yra tinkama, jei nacionalinis teismas patenkina prašymą atlyginti patirtą žalą, su sąlyga, kad yra gautas aptariamą pagalbą patvirtinantis Komisijos sprendimas, ir įpareigoja Ekonomikos ministeriją pateikti Komisijai atitinkamą deklaraciją dėl pagalbos komercinei veiklai per du mėnesius nuo to teismo sprendimo priėmimo dienos?
12. Ar aiškinant [SESV] 107 straipsnio 1 dalį turi reikšmės tai, kad patirtos žalos atlyginimo reikalaujama iš viešosios valdžios institucijos ([Reguliavimo institucijos]), kuri anksčiau neprivalėjo padengti šių išlaidų, ir tai, kad šios institucijos biudžetą sudaro valstybės nustatyti reguliuojamų sektorių viešųjų paslaugų teikėjų mokami mokesčiai, kurie turi būti skirti išimtinai reguliavimo institucijos veiklai vykdyti?
13. Ar tokia kompensavimo sistema, kaip antai nagrinėjama šioje byloje, atitinka Sąjungos teisėje įtvirtintus reguliuojamiems sektoriams taikomus principus, visų pirma 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimo [(Leidimų direktyva) (OL L 108, 2002, p. 21; 2004 m. specialusis leidimas

lietuvių k., 13 sk., 29 t., p 337)], iš dalies pakeistos 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/140/EB [(OL L 337, 2009, p. 37)], 12 straipsnį ir 30 konstatuojamąją dalį?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 30 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos patvirtinta elektros energijos skirstymo bendrovė įpareigojama pirkti elektros energiją, pagamintą iš atsinaujinančių energijos šaltinių už didesnę nei rinkos kainą ir kuriuose nustatyta, kad dėl to susidariusios papildomos sąnaudos finansuojamos iš galutinių vartotojų mokamų privalomų mokėjimų, yra priemonė „iš valstybės išteklių“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.
- 31 Reikia priminti, kad norint priemonę kvalifikuoti kaip „valstybės pagalbą“, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, turi būti tenkinamos keturios sąlygos, t. y. turi būti valstybės intervencija arba „intervencija iš valstybės išteklių“, ši intervencija turi galėti gali daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai, minėta intervencija turi suteikti atrankinį pranašumą jos gavėjui ir dėl tos pačios intervencijos turi būti iškraipoma ar gali būti iškraipyta konkurencija (2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *Komisija / Italija ir kt.*, C-425/1, , 57 punktą ir nurodyta jurisprudencija).
- 32 Pirmasis prejudicinis klausimas susijęs tik su pirmąja iš šių sąlygų. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją priemonė gali būti kvalifikuojama kaip valstybės intervencija arba pagalba, suteikta „iš valstybės išteklių“, jei, viena vertus, ji tiesiogiai ar netiesiogiai suteikiama iš šių išteklių ir, kita vertus, priskirtina valstybei narei (šiuo klausimu žr. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *Komisija / Italija ir kt.*, C-425/19 P, EU:C:2021:154, 58 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 33 Pirmą, kalbant apie priskirtinumo valstybei narei sąlygą, reikia konstatuoti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas kompensavimo mechanizmas buvo nustatytas teisėkūros priemonėmis, todėl priskirtinas atitinkamai valstybei narei (šiuo klausimu žr. 2013 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Vent de colère!*, C-262/12, EU:C:2013:851, 18 punktą ir 2019 m. kovo 28 d. Sprendimo *Vokietija / Komisija*, C-405/16 P, EU:C:2019:268, 50 punktą).
- 34 Antra, kalbant apie sąlygą, kad pranašumas turi būti suteiktas „iš valstybės išteklių“, dėl kurios kaip tik abejoja prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Teisingumo Teismas nusprendė, kad sumos, susidariusios dėl valstybės nustatyto elektros energijos pirkėjams taikomo kainos priedo, yra panašios į elektros energijai taikomą mokestį, o jų šaltinis yra „valstybės ištekliai“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį (šiuo klausimu žr. 2008 m. liepos 17 d. Sprendimo *Essent Netwerk Noord ir kt.*, C-206/06, EU:C:2008:413, 47 ir 66 punktus).
- 35 Lėšos taip pat turi būti laikomos „valstybės ištekliais“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, jeigu jų šaltinis yra atitinkamos valstybės narės teisės aktuose nustatytos privalomos įmokos ir jeigu jos administruojamos ir skirstomos remiantis tais teisės aktais (šiuo klausimu žr. 2013 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Vent de Colère!*, C-262/12, EU:C:2013:851, 25 punktą). Todėl nesvarbu, kad finansavimo mechanizmas siaurąja prasme

- nepatenka į mokestinio pobūdžio mokėjimų kategoriją pagal nacionalinę teisę (2021 m. rugsėjo 16 d. Sprendimo *FVE Holýšov I ir kt.*, C-850/19 P, EU:C:2021:740, 46 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 36 Atvirkščiai, kaip išvados 36 punkte pažymėjo generalinis advokatas, to, kad finansinė mokėjimo našta faktiškai tenka apibrėžtai asmenų kategorijai, nepakanka siekiant įrodyti, kad iš šio mokėjimo gautos lėšos yra „valstybės ištekliai“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Dar reikia, kad tas mokėjimas būtų privalomas pagal nacionalinę teisę.
 - 37 Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, jog nepakanka, kad tinklų valdytojai į elektros energijos pardavimo galutiniams vartotojams kainą perkeltų papildomas sąnaudas, patirtas dėl pareigos teisės aktuose nustatyta kaina pirkti iš atsinaujinančių energijos šaltinių pagamintą elektros energiją, nes ši kompensacija atsiranda iš praktikos, o ne dėl teisės aktuose nustatytos pareigos (šiuo klausimu žr. 2019 m. kovo 28 d. Sprendimo *Vokietija / Komisija*, C-405/16 P, EU:C:2019:268, 70 ir 71 punktus).
 - 38 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad lėšos, gaunamos iš mokesčio ar kitų privalomų mokėjimų pagal nacionalinės teisės aktus ir administruojamos bei paskirstomos pagal šiuos teisės aktus, yra „valstybės ištekliai“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.
 - 39 Vis dėlto, kaip išvados 49 punkte pažymėjo generalinis advokatas, šio sprendimo pirmesniame punkte nurodytas kriterijus nėra vienintelis, leidžiantis nustatyti „valstybės išteklius“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. To, kad sumos nuolat yra valstybės žinioje, taigi jomis disponuoja kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos, pakanka, kad jos būtų kvalifikuojamos kaip „valstybės ištekliai“ (2002 m. gegužės 16 d. Sprendimo *Prancūzija / Komisija*, C-482/99, EU:C:2002:294, 37 punktą ir 2020 m. spalio 21 d. Sprendimo *Eco TLC*, C-556/19, EU:C:2020:844, 36 punktą).
 - 40 Nagrinėjamu atveju remiantis prašymais priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad papildomas išlaidas, kurių patvirtinta skirstymo bendrovė patiria pirkdama iš atsinaujinančių energijos šaltinių pagamintą elektros energiją už kainą, kuri du kartus atitinka vidutinę elektros energijos pardavimo tarifą, pagal atitinkamus Latvijos teisės aktus finansuoja visi galutiniai vartotojai jų suvartojimui proporcingais privalomais mokėjimais.
 - 41 Beje, remiantis būtent Latvijos vyriausybės per posėdį Teisingumo Teismui pateiktais duomenimis, iš šio mokėjimo gautos lėšos surenka, administruoja ir paskirsto tai valstybei narei visiškai priklausanti bendrovė ir jos negali būti išleistos kitais tikslais nei numatytieji įstatyme, t. y. kompensuoti pirmesniame punkte minėtas papildomas išlaidas. Taigi šios lėšos nuolat yra valstybės žinioje.
 - 42 Tuo remiantis darytina išvada, kad lėšos, kurias naudojant pagal atitinkamus Latvijos teisės aktus elektros energijos iš atsinaujinančių energijos šaltinių gamintojams taikoma tarifo priemoka, yra „valstybės ištekliai“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, atsižvelgiant į du alternatyvius šios sąvokos kriterijus, nurodytus šio sprendimo 38 ir 39 punktuose, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
 - 43 Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, į pirmąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti, kad SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip: nacionalinės teisės aktai, kuriais patvirtinta elektros energijos skirstymo bendrovė įpareigojama pirkti iš atsinaujinančių energijos šaltinių pagamintą elektros energiją už didesnę nei rinkos kainą ir kuriuose nustatyta, kad dėl to patirtos

papildomos išlaidos finansuojamos iš galutinių vartotojų privalomų mokėjimų arba kuriuose nustatyta, kad šioms papildomoms išlaidoms finansuoti skirtos lėšos nuolat yra valstybės žinioje, yra intervencija „iš valstybės išteklių“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

Dėl antrojo klausimo

- 44 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad siekiant priemoką kvalifikuoti kaip „valstybės pagalbą“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, atitinkama rinka turi būti prieš tai visiškai liberalizuota, ir, jei taip, kokios aplinkybės leidžia nustatyti elektros energijos rinkos liberalizavimo Latvijoje datą.
- 45 Latvijos vyriausybės teigimu, šis klausimas turi būti pripažintas nepriimtiniu, nes negali turėti įtakos pagrindinių bylų baigčiai. Iš tiesų pareiškėjų pagrindinėje byloje reikalaujamos sumos atitinka valstybės pagalbos kriterijus, neatsižvelgiant į atitinkamos elektros energijos rinkos liberalizavimo datą.
- 46 Šiuo klausimu reikia priminti, kad tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes turi įvertinti, ar jo sprendimui priimti yra būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl Teisingumo Teismas iš principo turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikti klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu (2015 m. birželio 16 d. Sprendimo *Gauweiler ir kt.*, C-62/14, EU:C:2015:400, 24 punktas ir 2018 m. vasario 7 d. Sprendimo *American Express*, C-304/16, EU:C:2018:66, 31 punktą).
- 47 Tuo remiantis reikia daryti išvadą, kad klausimams dėl Sąjungos teisės taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinas tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2015 m. birželio 16 d. Sprendimo *Gauweiler ir kt.*, C-62/14, EU:C:2015:400, 25 punktą ir 2018 m. vasario 7 d. Sprendimo *American Express*, C-304/16, EU:C:2018:66, 32 punktą).
- 48 Nagrinėjamu atveju antrasis prejudicinis klausimas susijęs su sąvoka „valstybės pagalba“, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnį, todėl jam taikoma šio sprendimo pirmesniame punkte priminta svarbos prezumpcija.
- 49 Šioje byloje svarbos prezumpcija negali būti paneigta. Iš tiesų neginčijama, kad ginčai pagrindinėse bylose susiję su elektros energijos iš atsinaujinančių energijos šaltinių gamintojams pagal atitinkamus Latvijos teisės aktus taikomos tarifo priemokos kvalifikavimu kaip pagalbos. Kaip pastabose teigia Komisija, elektros energijos rinkos neliberalizavimas gali turėti įtakos šio kvalifikavimo sąlygoms, susijusioms su tuo, kad atitinkama intervencija gali daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir kad ji iškraipo ar gali iškraipyti konkurenciją, kaip priminta šio sprendimo 31 punkte.
- 50 Darytina išvada, kad Latvijos vyriausybės nurodytą nepriimtimumo pagrindą reikia atmesti.

- 51 Dėl atitinkamos rinkos liberalizavimo įtakos pagalbos buvimo vertinimui svarbu priminti, kad valstybės pagalba gali daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir iškraipyti konkurenciją arba kelti grėsmę, kad ji bus iškraipyta, net jeigu atitinkama rinka tik iš dalies atverta konkurencijai. Pakanka, kad pagalbos priemonės suteikimo momentu atitinkamoje rinkoje būtų realios konkurencijos situacija, kad valstybės arba iš valstybinių išteklių suteikta pagalba galėtų daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir iškraipyti konkurenciją arba kelti grėsmę, kad ji bus iškraipyta (2019 m. sausio 23 d. Sprendimo *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, EU:C:2019:51, 39 ir 40 punktai).
- 52 Darytina išvada, kad tam tikroms įmonėms taikoma priemoka gali daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir iškraipyti konkurenciją net prieš visišką šios rinkos liberalizavimą (šiuo klausimu žr. 2010 m. birželio 10 d. Sprendimo *Fallimento Traghetti del Mediterraneo SpA*, C-140/09, EU:C:2010:335, 49 punktą).
- 53 Taigi visiško elektros energijos rinkos liberalizavimo Latvijoje data neturi reikšmės vertinant, ar viešo subjekto šioje valstybėje narėje suteikta pagalba perkant iš atsinaujinančių energijos šaltinių pagamintą elektros energiją už didesnę nei rinkos kainą turi būti laikoma valstybės pagalba.
- 54 Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, į antrąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti, kad SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip: priemoką kvalifikuojant kaip „valstybės pagalbą“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, netaikoma sąlyga, kad atitinkama rinka turi būti prieš tai visiškai liberalizuota.

Dėl trečiojo klausimo

- 55 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad jeigu iš atsinaujinančių energijos šaltinių pagamintos elektros energijos gamintojams pagal taikomus Latvijos teisės aktus taikoma priemoka nėra „valstybės pagalba“, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, pareiškėjų pagrindinėje byloje reikalaujamų sumų sumokėjimas, priešingai, gali būti „pagalbos“ išmokėjimas, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.
- 56 Iš pradžių reikia priminti, kad per SESV 267 straipsnyje nustatytą procedūrą Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos vertinti pagrindinės bylos faktinių aplinkybių arba nacionalinėms priemonėms ar situacijoms taikyti Sąjungos teisės normų, kurias jis išaiškino, nes šie klausimai priskiriami išimtinai nacionalinio teismo kompetencijai (2010 m. birželio 10 d. Sprendimo *Fallimento Traghetti del Mediterraneo SpA / Presidenza del Consiglio dei Ministri*, C-140/09, EU:C:2010:335, 22 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 57 Tuo remiantis darytina išvada, kad šiuo atveju Teisingumo Teismas neturi jokios jurisdikcijos nustatyti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos sumos yra valstybės pagalba.
- 58 Vis dėlto Teisingumo Teismas turi jurisdikciją prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti su Sąjungos teisės aiškinimu susijusių gairių, kurios šiam gali būti naudingos vertinant nacionalinės priemonės atitiktį tai teisei ir priimant sprendimą jo nagrinėjamoje byloje. Valstybės pagalbos srityje Teisingumo Teismas gali, be kita ko, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti teisės aiškinimo gairių, kurios leistų nustatyti, ar

nacionalinė priemonė gali būti laikoma „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę (2010 m. birželio 10 d. Sprendimo *Fallimento Traghetti del Mediterraneo SpA*, C-140/09, EU:C:2010:335, 24 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 59 Šiuo klausimu reikia priminti, kad valstybės pagalbos, kuri yra viešosios valdžios taikomos priemonės sudaryti palankesnes sąlygas tam tikroms įmonėms ar prekėms, teisinis pobūdis iš esmės skiriasi nuo žalos atlyginimo, kuri nacionalinės valdžios institucijos gali turėti sumokėti privatiems asmenims už tų institucijų jiems padarytą žalą. Žalos atlyginimas nėra valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę (šiuo klausimu žr. 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Asteris ir kt.*, 106/87–120/87, EU:C:1988:457, 23 ir 24 punktus).
- 60 Atvirksčiai, kaip išvados 69 ir 70 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, nustatant, ar sumos yra „valstybės pagalba“, nėra jokio skirtumo, ar skundai dėl neišmokėjimo kvalifikuojami kaip „reikalavimai dėl kompensacijos“, ar „reikalavimai dėl žalos atlyginimo“ pagal nacionalinę teisę.
- 61 Nagrinėjamu atveju iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo pateiktos informacijos matyti, kad skundais, kuriuos pareiškėjos pagrindinėje byloje pateikė Latvijos administraciniam teismui prieš reguliavimo instituciją, siekiama, kad būtų sumokėtos sumos, kurios, jų nuomone, joms priklauso pagal Energetikos įstatymo 40 straipsnio 1 dalį ir kurios, jų teigimu, joms turi būti toliau mokamos po 2005 m. pagal Elektros energijos rinkos įstatymo 30 straipsnio 1 dalį. Iš tiesų 2010 m. sausio 20 d. sprendimu *Latvijas Republikas Satversmes tiesa* (Konstitucinis Teismas) nusprendė, kad dėl šio 30 straipsnio 1 dalies aiškinimo klaidos reguliavimo institucija klaidingai neperskaičiavo iš atsinaujinančių energijos šaltinių pagamintos elektros energijos supirkimo kainos po 2005 m. birželio 8 d.
- 62 Atvirksčiai, remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo paaiškinimais negalima teigti, kad pagrindinėje byloje aptariamos sumos yra „žalos atlyginimas“, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 59 punkte primintą jurisprudenciją. Iš tiesų pareiškėjos pagrindinėje byloje neprašo atlyginti kitos žalos, o tik tą, kurią patyrė visiškai neišmokėjus priemokos, į kurią, jų nuomone, jos turėjo teisę pagal aptariamus Latvijos teisės aktus 2006–2008 m. Tačiau būtų buvę kitaip, jei skundų pagrindinėje byloje dalykas būtų žalos, atsiradusios dėl šio nesumokėjimo, atlyginimas.
- 63 Darytina išvada, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos sumos yra tokio paties pobūdžio kaip tos, kurias pareiškėjos pagrindinėje byloje jau gavo nuo 2006 m. iki 2008 m. pagal šiuos teisės aktus ir kurių dydį jos prašo tik pataisyti.
- 64 Šiomis aplinkybėmis sumų, kurių pareiškėjos pagrindinėje byloje reikalavo pagal atitinkamus Latvijos teisės aktus, kvalifikavimas kaip „valstybės pagalbos“ priklauso nuo to, ar iš atsinaujinančių energijos šaltinių pagamintos elektros energijos gamintojams pagal šiuos teisės aktus skirta priemoka pati savaime yra valstybės pagalba.
- 65 Atsižvelgiant į visus išdėstytus argumentus, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, kad SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip: jeigu nacionalinės teisės aktuose nustatyta valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, pagal tuos teisės aktus teisme reikalaujama sumokėti suma taip pat yra tokia pagalba.

Dėl ketvirtąjo klausimo

- 66 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad jeigu elektros energiją iš atsinaujinančių energijos šaltinių gaminančioms įmonėms taikoma tarifo priemoka yra „valstybės pagalba“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, pareiškėjų pagrindinėje byloje reikalavimai turėtų būti laikomi reikalavimais išmokėti šios negautos valstybės pagalbos dalį arba reikalavimais, kad teismo sprendimu būtų skirta atskira valstybės pagalba.
- 67 Šiuo klausimu remiantis šio sprendimo 61–63 punktais teigtina, kad ieškovių pagrindinėse bylose reikalavimais siekiama, kad būtų sumokėta elektros energijos iš atsinaujinančių energijos šaltinių gamintojams taikomos tarifo priemokos dalis, kurią jos mano turinčios gauti pagal 2006 m.–2008 m. galiojusius Latvijos teisės aktus.
- 68 Taigi, nors ši tarifo priemoka yra valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, pareiškėjų pagrindinėje byloje reikalavimai yra reikalavimas sumokėti dalį tos valstybės pagalbos.
- 69 Vis dėlto, Komisijos teigimu, nacionalinio teismo sprendimu pareiškėjoms pagrindinėje byloje skirtos sumos yra atskira valstybės pagalba, o ne nagrinėjama Latvijos teisės aktais nustatyta tarifo priemoka.
- 70 Grįsdama savo teiginį Komisija visų pirma teigia, kad *Administrativā apgabaltiesa* (Apygardos administracinis teismas) sprendimais pareiškėjoms pagrindinėje byloje skirtos „valstybės pagalbos“ teisinis pagrindas yra ne Energetikos įstatymas, o patys šio teismo sprendimai.
- 71 Vis dėlto reikia konstatuoti, kad aptariamuose sprendimuose tas teismas pareiškėjų pagrindinėje byloje reikalaujamas sumas skyrė aiškiai taikydamas Elektros energijos rinkos įstatymą, kaip jį aiškina *Latvijas Republikas Satversmes tiesa* (Konstitucinis Teismas).
- 72 Paskui, remdamasi 2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *France Télécom / Komisija* (C-81/10 P, EU:C:2011:811) 17 punktu, Komisija apskritai teigia, kad Sąjungos teisės požiūriu nesvarbu, ar valstybės pagalbą suteikia teismas, ar kita institucija, visų pirma administracinė. Valstybės pagalbos priemonės yra objektyviai apibrėžtos pagal poveikį, o ne pagal priežastis ar tikslus. Tačiau jei nacionalinis teismas negalėtų skirti valstybės pagalbos, sąvoka „valstybės pagalba“ būtų apibrėžta ne „objektyviai“, atsižvelgiant į atitinkamos priemonės poveikį, o „subjektyviai“, pagal ją priėmusią valdžios instituciją.
- 73 Vis dėlto šio sprendimo pirmesniame punkte nurodyta jurisprudencija, kurioje teigiama, kad „valstybės pagalbą“, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, apibūdina jos poveikis, o ne tikslai, nereiškia, kad valstybės pagalba apibrėžia išimtinai jos poveikis, atmetant visus kitus kriterijus. Valstybės pagalba taip pat apibrėžiama pagal savo pobūdį jau vien todėl, kad ji teikiama „iš valstybės išteklių“, kaip aiškiai numatyta SESV 107 straipsnio 1 dalyje. Todėl Komisijos nurodyta jurisprudencija neturi reikšmės, kurią jai suteikia ši institucija. Konkrečiai kalbant, iš to negalima daryti jokios išvados dėl nacionalinio teismo galimybės skirti valstybės pagalbą.
- 74 Galiausiai Komisija remiasi 2020 m. kovo 4 d. Sprendimu *Buonotourist / Komisija* (C-586/18 P, EU:C:2020:152), kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad Italijos Respublika *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba, Italija) sprendimu suteikė autobusų transporto paslaugų teikėjui valstybės pagalbą, kurią sudaro kompensacija už su viešąja paslauga susijusius išsipareigojimus.

- 75 Vis dėlto reikia pažymėti, kad tame sprendime Teisingumo Teismas tik nurodė, kaip matyti iš jo 97 punkto, kad dėl nagrinėjamos pagalbos priemonės „buvo priimtas *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) sprendimas“. Tačiau, nors nacionalinis teismas prireikus gali priimti sprendimą, pagal kurį viena iš šalių pagal nacionalinę teisę turi gauti sumą, laikomą valstybės pagalba, tai visiškai nereiškia, kad tokiu atveju jis pats skiria šią pagalbą. Vienintelis tokio teismo sprendimo poveikis dėl *res judicata* galios yra įpareigoti kitą šalį, paprastai kompetentingą administracinę instituciją, išmokėti aptariamą pagalbą. Taigi byloje, kurioje priimtas 2020 m. kovo 4 d. Sprendimas *Buonotourist / Komisija* (C-586/18 P, EU:C:2020:152), kompensacija už su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus buvo numatyta Italijos valdžios institucijų sprendimu, kaip galima teigti remiantis šio sprendimo 17 punktu.
- 76 Bet kuriuo atveju valstybės pagalba negali būti nustatyta teismo sprendimu. Galiausiai toks pagalbos nustatymas susijęs su galimybių vertinimu, kuris nepriskiriamas teismo iniciatyvai.
- 77 Reikia pridurti, kad valstybės pagalbos taisyklių taikymas grindžiamas, viena vertus, nacionalinių teismų ir, kita vertus, Komisijos ir Sąjungos teismų sąžiningo bendradarbiavimo pareiga, kurios laikydamosi kiekviena institucija veikia pagal SESV jai priskirtas funkcijas. Bendradarbiaudami nacionaliniai teismai turi imtis visų reikiamų bendrųjų ar specialiųjų priemonių, tinkamų užtikrinti iš Sąjungos teisės kylančių pareigų vykdymą, ir nesiimti priemonių, kurios gali trukdyti įgyvendinti Sutarties tikslus, kaip galima teigti remiantis ESS 4 straipsnio 3 dalimi (2013 m. lapkričio 21 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 41 punktas).
- 78 Taigi, nors nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose įtvirtinta priemoka, kuri yra valstybės pagalba elektros energijos iš atsinaujinančių energijos šaltinių gamintojams, pareiškėjoms pagrindinėse bylose, kuriose priimti *Administrativā apgabaltiesa* (Administracinis apygardos teismas) sprendimai, skirtos sumos bet kuriuo atveju negali būti laikomos valstybės pagalba, nesusijusia su ta priemoka.
- 79 Taigi į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti, kad SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip: jeigu nacionalinės teisės aktai, kuriuose įstatymu nustatyta teisė į padidintą mokėjimą už elektros energiją, pagamintą iš atsinaujinančių energijos šaltinių, yra „valstybės pagalba“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, teisme pareikšti reikalavimai leisti visiškai pasinaudoti ta teise turi būti laikomi reikalavimais išmokėti šios negautos valstybės pagalbos dalį, o ne reikalavimais, kad teismo sprendimu būtų skirta atskira valstybės pagalba.

Dėl penktojo klausimo

- 80 Penktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad jeigu pagrindinėje byloje nagrinėjami reikalavimai turėtų būti laikomi reikalavimais išmokėti nesumokėtą valstybės pagalbos dalį, ją išmokant turėtų būti atsižvelgta į padėtį elektros energijos rinkoje ir to išmokėjimo momentu galiojančius teisės aktus, įskaitant esamus ribojimus dėl kompensacijos permokos.
- 81 Remiantis suformuota jurisprudencija Teisingumo Teismui pateiktas prejudicinis klausimas turi būti susijęs su Sąjungos teisės aiškinimu, atitinkančiu objektyvų sprendimo, kurį turi priimti nacionalinis teismas, poreikį (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 7 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutarties *Velikova*, C-228/15, nepaskelbta Rink., EU:C:2016:641, 35 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

- 82 Reikia pažymėti, kad penktajame prejudiciniame klausime nurodytos aplinkybės iš esmės susijusios su pagrindinėje byloje nagrinėjamų priemonių suderinamumo su vidaus rinka vertinimu, jei tos priemonės turėtų būti kvalifikuojamos kaip valstybės pagalba. Tačiau pagal suformuotą jurisprudenciją pagalbos priemonių ar pagalbos schemos suderinamumo su vidaus rinka vertinimas priskiriamas išimtinai Komisijos, kontroliuojamos Sąjungos teismo, kompetencijai (2006 m. kovo 23 d. Sprendimo *Enirisorse*, C-237/04, EU:C:2006:197, 23 punktas ir 2022 m. sausio 27 d. Sprendimo *Fondul Proprietatea*, C-179/20, EU:C:2022:58, 83 punktas ir nurodyta jurisprudencija). Todėl šis klausimas akivaizdžiai nenaudingas sprendimui pagrindinėse bylose priimti.
- 83 Remiantis tuo, kas išdėstyta, penktasis klausimas yra nepriimtinas.

Dėl šeštojo ir septintojo klausimų

- 84 Šeštuoju ir septintuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar, viena vertus, tai, kad vėjo jėgainėms, kitaip nei hidroelektrinėms, anksčiau buvo teikiama visa pagalba, ir, kita vertus, tai, kad kompensacijos mokamos tik kai kuriems hidroelektrinėse pagamintos elektros energijos gamintojams, yra svarbu aiškinant SESV 107 straipsnio 1 dalį.
- 85 Reikia priminti, kad, siekiant pateikti nacionaliniam teismui naudingą Sąjungos teisės išaiškinimą, būtina, kad tas teismas apibrėžtų su pateikiamais klausimais susijusias faktines aplinkybes ir teisės nuostatas arba bent paaiškintų šiuos klausimus pagrindžiančias faktines prielaidas. Iš tiesų, vykstant procesui pagal SESV 267 straipsnį, Teisingumo Teismas gali priimti sprendimą dėl Sąjungos teisės akto išaiškinimo tik remdamasis nacionalinio teismo nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis (2017 m. spalio 26 d. Sprendimo *Balgarska energiyna bursa*, C-347/16, EU:C:2017:816, 56 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 86 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją šis tikslumo reikalavimas ypač taikytinas konkurencijos srityje, kuriai būdingos faktiniu ir teisiniu aspektais sudėtingos situacijos (2017 m. spalio 26 d. Sprendimo *Balgarska energiyna bursa*, C-347/16, EU:C:2017:816, 57 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 87 Pažymėtina, kad prašymuose priimti prejudicinį sprendimą pateikta informacija turi ne tik leisti Teisingumo Teismui pateikti naudingą atsakymą, bet ir suteikti valstybių narių vyriausybėms ir kitoms suinteresuotosioms šalims galimybę pateikti pastabas pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnį. Reikalavimai dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą turinio aiškiai išdėstyti Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje, kuris prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui turi būti žinomas bendradarbiaujant pagal SESV 267 straipsnį ir kurio jis privalo tiksliai laikytis (2017 m. spalio 26 d. Sprendimo *Balgarska energiyna bursa*, C-347/16, EU:C:2017:816, 58 ir 59 punktai ir nurodyta jurisprudencija).
- 88 Vis dėlto nagrinėjamu atveju reikia konstatuoti, kad sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, kuriame iš esmės tik nurodomos šio sprendimo 84 punkte nurodytos aplinkybės, nepaaiškinamos priežastys, dėl kurių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia dėl šių aplinkybių reikšmės aiškinant SESV 107 straipsnio 1 dalį.
- 89 Šiomis aplinkybėmis šeštasis ir septintasis klausimai turi būti pripažinti nepriimtiniais.

Dėl aštuntojo klausimo

- 90 Aštuntuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamentas Nr. 1407/2013, konkrečiai – jo 5 straipsnio 2 dalis, turi būti aiškinamas taip, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamai pagalbai taikomi *de minimis* pagalbos kriterijai, nes pagalbos suma neviršija to reglamento 3 straipsnio 2 dalyje nustatytos *de minimis* ribos.
- 91 Nors, kaip priminta šio sprendimo 82 punkte, nacionaliniai teismai neturi jurisdikcijos spręsti dėl valstybės pagalbos suderinamumo su vidaus rinka, jie vis dėlto gali nagrinėti bylas, kuriose privalo aiškinti ir taikyti „pagalbos“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, konkrečiai siekdami išsiaiškinti, ar valstybės priemonei, nustatytai neatsižvelgiant į SESV 108 straipsnio 3 dalyje numatytą išankstinės kontrolės procedūrą, vis dėlto reikėjo taikyti tą procedūrą (2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Lucchini*, C-119/05, EU:C:2007:434, 50 punktas ir 2016 m. spalio 26 d. Sprendimo *DEI ir Komisija / Alouminion tis Ellados*, C-590/14 P, EU:C:2016:797, 98 punktas). Taigi, nacionaliniam teismui gali tekti įvertinti, ar valstybės pagalba patenka į *de minimis* pagalbos išimčių sistemos taikymo sritį; *de minimis* pagalbai netaikoma SESV 108 straipsnio 3 dalyje nustatyta pareiga pranešti.
- 92 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl Reglamento Nr. 1407/2013 taikymo pagrindinėse bylose dėl nedidelių sumų, kurias pareiškėjoms pagrindinėje byloje skyrė bylą iš esmės nagrinėjantis teismas, t. y. atitinkamai 3 406,63 euro ir 662,26 euro. Vis dėlto pagal to reglamento 5 straipsnio 2 dalį *de minimis* pagalbos riba turi būti vertinama atsižvelgiant į „toms pačioms tinkamoms finansuoti sąnaudoms“ jau suteiktą pagalbą arba į „su ta pačia rizikos finansavimo priemone“ susijusią pagalbą. Tačiau, kaip nurodyta šio sprendimo 63 ir 67 punktuose, pareiškėjoms pagrindinėje byloje skirtos sumos yra bendro jau gautų ir jų dar reikalautų sumų už 2006 m.–2008 m. dydžio ištaisyimas pagal Elektros energijos rinkos įstatymo 30 straipsnio 1 dalį. Todėl pagrindinėje byloje aptariamoms *de minimis* pagalbos pobūdį reikia vertinti atsižvelgiant į bendrą per referencinį laikotarpį tuo pagrindu jau gautų ir pareiškėjų pagrindinėje byloje dar reikalaujamų sumų dydį, jei tai yra valstybės pagalba.
- 93 Taigi į aštuntąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamentas Nr. 1407/2013, konkrečiai – jo 5 straipsnio 2 dalis, turi būti aiškinamas taip: to reglamento 3 straipsnio 2 dalyje nustatytos *de minimis* ribos laikymasis turi būti vertinamas atsižvelgiant į pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus reikalaujamos pagalbos dydį, sumuojamą su per referencinį laikotarpį pagal tuos pačius teisės aktus jau gautų mokėjimų dydžiu.

Dėl devintojo ir dešimtojo klausimų

- 94 Devintuoju ir dešimtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento 2015/1589 1 straipsnio b ir c punktus reikia aiškinti taip, kad jeigu pareiškėjų pagrindinėje byloje reikalaujamos sumos yra valstybės pagalba, ji turėtų būti kvalifikuojama kaip „nauja“ arba „esama“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konkrečiai siekia sužinoti, ar šios sumos gali būti laikomos „esama pagalba“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2015/1589 1 straipsnio b punkto iv papunktį.
- 95 Kaip nurodyta šio sprendimo 62 ir 63 punktuose, sumos, kurių prašo pareiškėjos pagrindinėje byloje, yra dalis tarifo priemokos, kurią jos mano turinčios gauti kaip elektros energijos iš atsinaujinančių energijos šaltinių gamintojos pagal 2006 m.–2008 m. galiojusius Latvijos teisės aktus. Dėl šios priežasties šios sumos yra tokio paties pobūdžio kaip ir ta tarifo priemoka.

- 96 Taigi klausimas, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos sumos turi būti kvalifikuojamos kaip „nauja pagalba“, ar kaip „esama pagalba“, priklauso nuo klausimo, kaip turi būti kvalifikuojama aptariama tarifo priemoka, su kuria tos sumos susijusios, jeigu ta priemoka turėtų būti kvalifikuojama kaip „valstybės pagalba“.
- 97 Kalbant apie pagrindinės bylos faktinių aplinkybių teisinį kvalifikavimą, kuris priskiriamas išimtinai nacionalinio teismo jurisdikcijai, reikia priminti, kad Teisingumo Teismas šiam teismui turi tik nurodyti, kaip aiškinti Sąjungos teisės nuostatas, kurias šis teismas turės taikyti.
- 98 Reglamento 2015/1589 1 straipsnio c punkte „nauja pagalba“ – visa pagalba, t. y. pagalbos sistemos [schemos] ir individuali pagalba, kuri nėra egzistuojanti pagalba, įskaitant egzistuojančios pagalbos pakeitimus“. Taigi tam, kad valstybės pagalba būtų laikoma „nauja pagalba“, turi būti nustatyta, kad ji nėra „esama pagalba“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2015/1589 1 straipsnio b punktą, kuriame skiriamos kelios esamos pagalbos kategorijos.
- 99 Pirma, Reglamento Nr. 2015/1589 1 straipsnio b punkto i papunktyje kaip „esama pagalba“ įvardijamos „pagalbos schemos ir individuali pagalba, kuri buvo skiriama iki SESV įsigaliojimo atitinkamose valstybėse narėse ir tebėra taikoma po jo“.
- 100 Šiuo klausimu reikia priminti, kad prieš Latvijos Respublikos įstojimą į Sąjungą Energetikos įstatymo 40 straipsnio 1 dalyje nustatytos tarifo priemokos taikymas hidroelektrinėse pagamintos elektros energijos gamintojams buvo pratęstas Elektros energijos rinkos įstatymo 30 straipsnio 1 dalimi.
- 101 Vis dėlto, kaip galima teigti remiantis Reglamento 2015/1589 1 straipsnio b punkto i papunkčio formuluote, ši nuostata taikoma „nedarant poveikio <...> Stojimo akto IV priedo <...> priedėliui“. Tačiau remiantis to IV priedo 3 skyriaus 1 dalies antra pastraipa teigtina, kad visos po įstojimo dienos taikomos priemonės, kurios reiškia valstybės pagalbą, laikomos nauja pagalba, nebent jos buvo įgyvendintos iki 1994 m. gruodžio 10 d., yra išvardytos minėtame IV priedo priedėlyje arba apie jas buvo pranešta Komisijai, šiai nepareiškus prieštaravimų kilus didelėms abejonėms dėl priemonių suderinamumo su vidaus rinka.
- 102 Šiuo atveju reikšmingi nacionalinės teisės aktai nenurodyti Stojimo akto IV priedo priedėlyje, o remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą negalima teigti, kad jie buvo įgyvendinti iki 1994 m. gruodžio 10 d. ar kad apie juos pranešta Komisijai kaip apie pagalbos schemą.
- 103 Tokiomis aplinkybėmis Energetikos įstatyme nustatyta ir Elektros energijos rinkos įstatymu pratęsta tarifo priemoka negali būti laikoma „esama pagalba“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2015/1589 1 straipsnio b punkto i papunktį, jei tai yra valstybės pagalba, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 104 Antra, Reglamento 2015/1589 1 straipsnio b punkto ii ir iii papunkčiuose „esama pagalba“ vadinama „patvirtinta pagalba, t. y. Komisijos arba Tarybos patvirtintos pagalbos sistemos [schemos] ir individuali pagalba“ arba pagalba, „kuri laikoma patvirtinta“ Komisijos. Tačiau remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą galima teigti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos tarifo priemokos nepatvirtino nei Taryba, nei Komisija ir kad jos negalima laikyti patvirtinta Komisijos, nes apie ją šiai institucijai nebuvo pranešta. Todėl ši priemoka, jeigu ji turėtų būti kvalifikuojama kaip valstybės pagalba, juo labiau negali būti laikoma „esama pagalba“, kaip tai suprantama pagal Reglamento 2015/1589 1 straipsnio b punkto ii ir iii papunktį, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

- 105 Trečia, pagal Reglamento 2015/1589 1 straipsnio b punkto iv papunktį „esama pagalba“ taip pat laikoma „pagalba, kuri pagal [Reglamento 2015/1589] 17 straipsnį yra laikoma esama pagalba“.
- 106 Reglamento Nr. 2015/1589 17 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Komisijos įgaliojimams susigrąžinti neteisėtą pagalbą taikomas dešimties metų senaties terminas. Pagal to straipsnio 2 dalį šis senaties terminas pradedamas skaičiuoti tą dieną, kai pagalbos gavėjui suteikiama neteisėta pagalba kaip individuali pagalba arba pagal pagalbos schemą, o kiekviena su neteisėta pagalba susijusi priemonė, kurios imasi Komisija ar valstybė narė, veikianti Komisijos prašymu, nutraukia to termino skaičiavimą. Beje, remiantis to straipsnio 3 dalimi bet kuri pagalba, kuriai taikomas senaties terminas yra pasibaigęs, laikoma esama pagalba (2018 m. balandžio 26 d. Sprendimo *ANGED*, C-233/16, EU:C:2018:280, 79 punktas).
- 107 Siekdamas įvertinti, ar pareiškėjų pagrindinėje byloje reikalaujamos sumos gali būti kvalifikuojamos kaip „esama pagalba“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2015/1589 1 straipsnio b punkto iv papunktį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas dešimtajame prejudiciniame klausime Teisingumo Teismo klausia, ar Reglamento 2015/1589 17 straipsnio 1 dalyje numatyto senaties termino eigos pradžia turėtų būti ta diena, nuo kurios nustatyta tarifo priemoka, kurią pareiškėjos pagrindinėje byloje prašo taikyti, ar faktinio sumokėjimo joms tuo pagrindu diena.
- 108 Šiuo klausimu remiantis to reglamento 17 straipsnio 2 dalimi galima teigti, kad siekiant nustatyti datą, nuo kurios pradedama skaičiuoti dešimties metų senaties termino eiga, toje nuostatoje daroma nuoroda į pagalbos suteikimo gavėjui datą, o ne į pagalbos schemos patvirtinimo datą (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *France Télécom / Komisija*, C-81/10 P, EU:C:2011:811, 81 punktą).
- 109 Beje, skaičiuojant šį senaties terminą nagrinėjama pagalba turi būti laikoma suteikta gavėjui tik tą dieną, kai ji iš tikrųjų jam buvo suteikta (2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *France Télécom / Komisija*, C-81/10 P, EU:C:2011:811, 82 punktas).
- 110 Iš tiesų Reglamento 2015/1589 17 straipsniu siekiama nustatyti terminą, per kurį Komisija gali susigrąžinti neteisėtai išmokėtą pagalbą. Todėl šio termino eigos pradžios data negali būti ankstesnė nei data, kurią neteisėta pagalba buvo išmokėta.
- 111 Nagrinėjamu atveju, kaip nurodyta šio sprendimo 67 punkte, pareiškėjų pagrindinėje byloje reikalaujamos sumos yra tarifo priemokos dalis, kurią jos mano turinčios gauti pagal 2006 m.–2008 m. galiojusius Latvijos teisės aktus ir kuri joms nebuvo išmokėta tuo pačiu metu kaip ir likusi šios priemokos dalis. Tačiau, kol šios sumos nebuvo faktiškai išmokėtos, remiantis pirmesniu punktu teigtina, kad Reglamento 2015/1589 17 straipsnyje numatytas senaties terminas jų atžvilgiu nepradėtas skaičiuoti. Tiesa, *Administrativā apgabaltiesa* (Apygardos administracinis teismas) patenkino pareiškėjų pagrindinėje byloje atitinkamai 3406,63 euro ir 662,26 euro dydžio reikalavimus. Vis dėlto, kaip išvados 87 punkte priminė generalinis advokatas, šio teismo sprendimuose numatyta sustabdyti jų vykdymą, kol bus pranešta apie atitinkamas pagalbos priemones ir kol Komisija dėl jų priims sprendimą. Todėl ši pagalba faktiškai dar nesuteikta, t. y. priteistos sumos dar neišmokėtos, ir Reglamento 2015/1589 17 straipsnio 1 dalyje nustatytas senaties terminas dar neprasidėjo ir *a fortiori* nesibaigė.

- 112 Vadinas, Reglamento 2015/1589 1 straipsnio b punkto iv papunktyje nustatytos sąlygos netenkinamos, todėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos sumos, jei turėtų būti kvalifikuotos kaip pagalbos priemonės, negalėtų būti laikomos „esama pagalba“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.
- 113 Ketvirta, „esama pagalba“, kaip ji suprantama pagal Reglamento 2015/1589 1 straipsnio b punkto v papunktį, taip pat yra laikoma tokia pagalba, „nes galima nustatyti, ar jos patvirtinimo metu tai nebuvo pagalba, o tokia ji tapo vėliau dėl vidaus rinkos vystymosi, ir nebuvo atitinkamos valstybės narės pakeista“. Toje nuostatoje pažymėta, kad „jeigu pagal Sąjungos teisės aktus liberalizavus veiklą tam tikros priemonės tampa pagalba, po nustatytos liberalizavimo datos esama pagalba jos nebelaikomos“.
- 114 Pažymėtina, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą neminima prielaida, kad iš atsinaujinančiųjų energijos šaltinių gaminamo elektros energijos naudai nustatyta priemonė būtų tapusi pagalba vidaus rinkos raidai. Galiausiai, kaip galima teigti remiantis šio sprendimo 54 punktu, kvalifikavimas kaip „valstybės pagalbos“ nereikalauja, kad elektros energijos rinka prieš tai būtų visiškai liberalizuota.
- 115 Taigi reikia konstatuoti, kad pareiškėjų pagrindinėje byloje reikalaujamos sumos, jeigu jos turėtų būti kvalifikuojamos kaip valstybės pagalba, taip pat nėra „esama pagalba“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2015/1589 1 straipsnio b punkto v papunktį.
- 116 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į devintąjį ir dešimtąjį prejudicinius klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento 2015/1589 1 straipsnio b ir c punktai turi būti aiškinami taip: jeigu valstybės pagalba neatitinka jokios esamos pagalbos rūšies, numatytos to reglamento 1 straipsnio b punkte, ši pagalba, įskaitant jos dalį, kurią vėliau prašoma išmokėti, turi būti laikoma „nauja pagalba“, kaip ji suprantama pagal to reglamento 1 straipsnio c punktą.

Dėl vienuoliktojo klausimo

- 117 Vienuoliktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 108 straipsnio 3 dalis, Reglamento 2015/1589 2 straipsnio 1 dalis ir 3 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad nacionalinis teismas gali patenkinti reikalavimą dėl sumos, atitinkančios naują pagalbą, apie kurią nepranešta Komisijai, išmokėjimo su sąlyga, kad atitinkamos nacionalinės valdžios institucijos iš anksto tinkamai praneštų Komisijai apie šią pagalbą ir kad ši institucija pritarė arba būtų laikoma davusia pritarimą šiuo klausimu.
- 118 Šis klausimas skirtas sudaryti sąlygoms prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui įvertinti *Administrativā apgabaltiesa* (Administracinis apygardos teismas) sprendimą, dėl kurių pateiktas kasacinis skundas šiuo metu nagrinėjamas, suderinamumą su pirmesniame punkte nurodytomis Sąjungos teisės nuostatomis. Iš tiesų, kaip nurodyta šio sprendimo 28 punkte, tais sprendimais nacionalinis teismas iš dalies patenkino DOBELES HES ir GM reikalavimus ir nurodė reguliavimo institucijai išmokėti joms atitinkamai 3406,63 euro ir 662,26 euro sumą su sąlyga, kad Komisija priims arba bus laikoma priėmusi sprendimą, kuriuo patvirtinama ši pagalba.

- 119 Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatyta, kad Sąjungos teisėje nacionaliniams teismams, įgyvendinantiems valstybės pagalbos kontrolės sistemą, pavesta užduotis reiškia, kad tie teismai, nustatę, kad apie atitinkamą priemonę turėjo būti pranešta Komisijai, privalo patikrinti, ar atitinkama valstybė narė įvykdė tą pareigą, ir, jei ne, pripažinti tą priemonę neteisėta (šiuo klausimu žr. 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *OTP Bank*, C-672/13, EU:C:2015:185, 68 punktą).
- 120 Nacionaliniai teismai, remdamiesi nacionaline teise, turi nustatyti visas SESV 108 straipsnio 3 dalies pažeidimo pasekmes (šiuo klausimu žr. 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *OTP Bank*, C-672/13, EU:C:2015:185, 69 punktą).
- 121 Jeigu nacionaliniam teismui pateikiamas nagrinėti reikalavimas, kad būtų išmokėta neteisėta pagalba, nes apie ją nebuvo pranešta Komisijai, vykdydamas Sąjungos teisėje jam pavestą valstybės pagalbos kontrolės užduotį tas teismas iš principo tokių reikalavimą turi atmesti.
- 122 Vis dėlto nacionalinio teismo sprendimu, kuriuo kita administracinio proceso šalis įpareigojama išmokėti nagrinėjamą pagalbą, jeigu atitinkamos nacionalinės valdžios institucijos iš anksto apie ją yra pranešusios Komisijai ir jeigu ši institucija pritarė arba laikoma pritarusia, taip pat galima išvengti naujos pagalbos išmokėjimo pažeidžiant SESV 108 straipsnio 3 dalį, Reglamento 2015/1589 2 straipsnio 1 dalį ir 3 straipsnį.
- 123 Taigi SESV 108 straipsnio 3 dalis, taip pat Reglamento 2015/1589 2 straipsnio 1 dalis ir 3 straipsnis turi būti aiškinami taip: nacionalinis teismas gali patenkinti reikalavimą dėl sumos, atitinkančios naują pagalbą, apie kurią nepranešta Komisijai, išmokėjimo su sąlyga, kad atitinkamos nacionalinės valdžios institucijos iš anksto tinkamai praneštų tai institucijai apie šią pagalbą ir kad ši pritarė arba būtų laikoma davusia pritarimą šiuo klausimu.

Dėl dvyliktojo klausimo

- 124 Dvyliktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad vertinant, ar sumos yra „valstybės pagalba“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, turi reikšmės tai, kad jų reikalaujama iš kitos valdžios institucijos nei ta, kuri iš principo privalo jas išmokėti pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus ir kurios biudžetas skirtas tik jos pačios veiklai užtikrinti.
- 125 Remiantis SESV 107 straipsnio 1 dalimi teigtina, kad valstybės pagalbos buvimas priklauso ne nuo įstaigos, atsakingos už jos išmokėjimą pagal nacionalinę teisę, o nuo to, ar lėšos, iš kurių finansuojama atitinkama pagalba, priklauso valstybei. Konkrečiai kalbant, šiuo atveju nesvarbu, ar asmuo, atsakingas už aptariamą priemokos skyrimą, yra viešasis, ar privatusis asmuo, ar pagal nacionalinę teisę jis autonomiškai veikia pagal įstatus (šiuo klausimu žr. 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Komisija / TV2/Danmark*, C-656/15 P, EU:C:2017:836, 44 ir 45 punktus).
- 126 Vadinasi, priemokos kvalifikavimui kaip valstybės pagalbos negali turėti įtakos aplinkybė, kad tos priemokos dalies, kurios nesumokėjo pagal nacionalinę teisę iš principo už tai atsakinga įstaiga, reikalaujama iš kitos viešosios valdžios institucijos pateikiant pareiškimą teisme.
- 127 Taigi į dvyliktąjį klausimą reikia atsakyti, kad SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip: vertinant, ar sumos yra „valstybės pagalba“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, neturi reikšmės tai, kad jų reikalaujama iš kitos valdžios institucijos nei ta, kuri iš principo privalo jas išmokėti pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus ir kurios biudžetas skirtas tik jos pačios veiklai užtikrinti.

Dėl tryliktojo klausimo

- 128 Tryliktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyva 2002/20 gali prieštarauti, kad reguliavimo institucija skirtų „galimą kompensaciją“ pareiškėjoms pagrindinėje byloje.
- 129 Reikia pažymėti, kaip tai padarė generalinis advokatas išvados 100 punkte, kad ši direktyva, susijusi su elektroninių ryšių rinka, netaikoma elektros energijos sektoriui.
- 130 Tuo remiantis darytina išvada, kad tryliktas klausimas akivaizdžiai nenaudingas sprendimui pagrindinėse bylose priimti, todėl remiantis šio sprendimo 47 punkte priminta jurisprudencija jis yra nepriimtinas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 131 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

- 1. SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip: nacionalinės teisės aktai, kuriais patvirtinta elektros energijos skirstymo bendrovė įpareigojama pirkti iš atsinaujinančių energijos šaltinių pagamintą elektros energiją už didesnę nei rinkos kainą ir kuriuose nustatyta, kad dėl to patirtos papildomos išlaidos finansuojamos iš galutinių vartotojų privalomų mokėjimų, arba kuriuose nustatyta, kad šioms papildomoms išlaidoms finansuoti skirtos lėšos nuolat yra valstybės žinioje, yra intervencija „iš valstybės išteklių“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.**
- 2. SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip: priemoną kvalifikuojant kaip „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, netaikoma sąlyga, kad atitinkama rinka turi būti prieš tai visiškai liberalizuota.**
- 3. SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip: jeigu nacionalinės teisės aktuose nustatyta valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, pagal tuos teisės aktus teisme reikalaujama sumokėti suma taip pat yra tokia pagalba.**
- 4. SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip: jeigu nacionalinės teisės aktai, kuriuose įstatymu nustatyta teisė į padidintą mokėjimą už elektros energiją, pagamintą iš atsinaujinančių energijos šaltinių, yra „valstybės pagalba“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, teisme pareikšti reikalavimai leisti visiškai pasinaudoti ta teise turi būti laikomi reikalavimais išmokėti šios negautos valstybės pagalbos dalį, o ne reikalavimais, kad teismo sprendimu būtų skirta atskira valstybės pagalba.**

5. 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, konkrečiai – jo 5 straipsnio 2 dalis, turi būti aiškinamas taip: to reglamento 3 straipsnio 2 dalyje nustatytos *de minimis* ribos laikymasis turi būti vertinamas atsižvelgiant į pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus reikalaujamos pagalbos dydį, sumuojamą su per referencinį laikotarpį pagal tuos pačius teisės aktus jau gautų mokėjimų dydžiu.
6. 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamento (ES) 2015/1589, nustatančio išsamias [SESV] 108 straipsnio taikymo taisykles, 1 straipsnio b ir c punktai turi būti aiškinami taip: jeigu valstybės pagalba neatitinka jokios esamos pagalbos rūšies, numatytos to reglamento 1 straipsnio b punkte, ši pagalba, įskaitant jos dalį, kurią vėliau prašoma išmokėti, turi būti laikoma „nauja pagalba“, kaip ji suprantama pagal to reglamento 1 straipsnio c punktą.
7. SESV 108 straipsnio 3 dalis, taip pat 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamento (ES) 2015/1589, nustatančio išsamias [SESV] 108 straipsnio taikymo taisykles, 2 straipsnio 1 dalis ir 3 straipsnis turi būti aiškinami taip: nacionalinis teismas gali patenkinti reikalavimą dėl sumos, atitinkančios naują pagalbą, apie kurią nepranešta Europos Komisijai, išmokėjimo su sąlyga, kad atitinkamos nacionalinės valdžios institucijos iš anksto tinkamai praneštų tai institucijai apie šią pagalbą ir kad ši pritarė arba būtų laikoma davusia pritarimą šiuo klausimu.
8. SESV 107 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip: vertinant, ar sumos yra „valstybės pagalba“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, neturi reikšmės tai, kad jų reikalaujama iš kitos valdžios institucijos nei ta, kuri iš principo privalo jas išmokėti pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus ir kurios biudžetas skirtas tik jos pačios veiklai užtikrinti.

Parašai.